

VEILIG WERKEN IN HET REPAIR CAFÉ

uitgave november 2023

repaircafedelft.nl

Weggoien? Mooi niet!

REPAIR CAFE

COLOFOON

UITGAVE	Stichting Repair Café Delft versie 10 november 2023
TEKST	Stichting Repair Café International en Stichting Repair Café Delft
FOTO'S	Stichting Repair Café International
BIJLAGEN	Op bijeenkomsten kunnen onderwerpen uit dit document onder de aandacht worden gebracht met behulp van een aantal veiligheids-posters. Deze zijn te vinden op repaircafedelft.nl/veiligheid . Of scan de QR code hiernaast.
DISCLAIMER	Aan de informatie in dit handboek kunnen geen rechten worden ontleend. Ook zijn Stichting Repair Café International en Stichting Repair Café Delft niet aansprakelijk voor schade als gevolg van het uitvoeren van de adviezen in dit handboek. Vrijwilligers en reparateurs zijn zelf verantwoordelijk voor hun eigen veiligheid in hun Repair Café.
COPYRIGHT STICHTING REPAIR CAFÉ INTERNATIO- NAL 2023	Het overnemen en vermenigvuldigen van teksten uit deze uitgave is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van Stichting Repair Café International.

VEILIGHEID EN AANSPRAKELIJKHEID

In dit document vind je tips en adviezen om ervoor te zorgen dat je als vrijwilliger in het Repair Café veilig kunt werken. Want, zoals overal waar wordt gewerkt, geldt ook in het Repair Café: Veiligheid staat voorop!

De huisregels van het Repair Café geven aan dat het Repair Café, noch de reparateurs aansprakelijk zijn voor enige schade. Als organisator van bijeenkomsten heb je evenwel de zorgplicht om er alles aan te doen om een veilige omgeving te creëren.

Als reparateur ben je mede verantwoordelijk voor de veiligheid in het Repair Café en voor je eigen acties. Hiertoe behoort het lezen en begrijpen van dit document en het vervolgens bewust veilig repareren door het opvolgen van de aanwijzingen die hier beschreven worden. Een deskundig reparateur weet wat hij of zij doet en vervult ook een voorbeeldfunctie voor bezoekers op het gebied van veilig handelen.

De organisatie van het Repair Café probeert samen met de vrijwilligers de bekwaamheid van reparateurs in het Repair Café zo goed mogelijk in te schatten. Bijvoorbeeld door nieuwe reparateurs de eerste keer te laten meedraaien met iemand die al langer met succes bij het Repair Café actief is. Daarnaast geven vrijwilligers zelf aan welke categorieën reparaties zij kunnen en willen repareren.

De veiligheidsinstructies in dit document worden digitaal naar nieuwe vrijwilligers in het Repair Café verstuurd. Geprinte exemplaren zijn in het Repair Café beschikbaar ter inzage. Op bijeenkomsten worden onderwerpen uit dit document regelmatig opnieuw onder de aandacht gebracht. Bij wijzigingen ontvangen alle vrijwilligers een geüpdatet exemplaar.

WERKPLEK

Goede verlichting

Een goed verlichte werkplek werkt veilig en prettig. De reparateurs kunnen dan precies zien waar ze mee bezig zijn. Indien de verlichting in de ruimte te wensen overlaat kunnen bureaulampjes op de tafels of een zogenaamde hoofdlamp handig zijn.

Genoeg ruimte

Het is belangrijk dat de reparateurs genoeg ruimte hebben om hun werk te doen. Dit scheelt irritatie en frustratie, en is daardoor veiliger. De ruimte en het aantal reparateurs dat daarin samen met bezoekers veilig kan werken, is bepalend voor het maximum aantal reparaties per bijeenkomst.

Schone vloer

Een schone, niet gladde vloer is van essentieel belang. Ruim gereedschap op. Als er wordt gezaagd: veeg zaag- en schaafsel meteen op, zodat niemand uitglijdt.

EHBO en BHV

Er is altijd een goed gevulde EHBO-doos! Bovendien zal er altijd iemand met een up-to-date EHBO-diploma aanwezig zijn. Op de locatie is ook een persoon die de taak van de Bedrijfs Hulp Verlening (BHV) op zich neemt. Dit zal meestal iemand zijn van de organisatie van het gebouw waar de reparatiebijeenkomst plaats vindt. De BHV'er draagt zorg voor de coördinatie met hulpdiensten (ambulance / brandweer) en kan daarnaast ook assisteren bij EHBO situaties.

Open vuur

Werk binnen nooit met open vuur!

Tafel

Een stabiele tafel is cruciaal! De tafel dient een glad werkoppervlak te hebben (van niet geleidend materiaal) en genoeg ruimte om reparaties uit te voeren. Niet specifiek veilig maar wel handig: (magnetische) bakjes op de tafel waar je tijdens het repareren schroefjes en andere onderdelen van apparaten in kunt leggen, zodat ze niet kwijtraken.

Gevaarlijke stoffen

Pas op dat de bezoekers en reparateurs niet in aanraking komen met gevaarlijke stoffen en dampen, zoals agressieve schoonmaakmiddelen of sommige soorten lijm. Gebruik handschoenen waar nodig en zorg voor een geventileerde ruimte of afzuiging.

Vluchtroute

Op elke reparatielocatie dient er een duidelijke vluchtroute te zijn, voor het geval dat er iets in brand vliegt of anderszins misgaat. De vrijwilligers moeten er voor zorgen dat er geen gereedschap of snoeren op de vloer liggen en dat de gangpaden niet door tafels of stoelen worden gebarricadeerd. Op elke locatie hoort een evacuatieplan te hangen en daarop staat ook aangegeven waar de verzamelplek is in geval van ontruiming.

Kijk bij binnenkomst op de reparatielocatie altijd waar de nooduitgang is.

ELEKTRISCHE VEILIGHEID

Snoeren

Er zullen altijd genoeg veilige verlengsnoeren aanwezig zijn, sommigen met aan/uit knop. De snoeren mogen niet los op de grond liggen. Snoeren komen indien mogelijk vanaf het plafond, lopen door speciale kabelbruggen, of zijn met rubberen matten en/of tape netjes vastgezet en afgedekt op de vloer.

Stroomvoorziening

In elke reparatielocatie zijn er normaal gesproken één of meerdere aardlekautomaten aanwezig in de groepenkast van het gebouw. Deze aardlekautomaten bieden bescherming tegen overbelasting, tegen kortsluiting en tegen het optreden van aardlekstroom. Indien de groepenkast van het gebouw een automaat zonder aardlek heeft, moet het Repair Café zorgdragen dat er één of meer extra aardlekautomaten aangesloten worden tussen de groepenkast en de verlengsnoeren bij de reparateurs. Aardlekautomaten moeten tenminste eens per maand getest worden. Bij het constateren van een niet werkende aardlekbeveiliging moet deze situatie verholpen worden voordat er verder gewerkt kan worden.

Stroom eraf!

Naast de beschreven veiligheidsaspecten in de stroomvoorziening, is het van belang dat de vrijwilligers veilig werken en zich daarom zo weinig mogelijk blootstellen aan onveilige scenario's. De eerste regel voor de vrijwilligers is dat het meten aan en het werken aan elektrische apparaten alleen plaats vindt indien de stekker van het apparaat uit het stopcontact gehaald is en daarnaast eventuele condensatoren op hoge spanning (>120V gelijkspanning) veilig ontladen zijn.

Veilig werken met 230V

Indien er toch onder spanning aan een apparaat gewerkt of gemeten moet worden, dan moet de vrijwilliger zorgdragen dat hij/zij altijd één hand op de rug of in de broekzak houdt. Hierdoor kan er geen fatale stroom gaan lopen van de ene hand, door het hart, naar de andere hand. Als onder spanning gewerkt of gemeten moet worden aan apparaten zonder ingebouwde transformator of aan het primaire circuit van een apparaat met ingebouwde transformator, dan moet er gebruik worden gemaakt van een scheidingstransformator.

Stekker

Controleer aan het begin van een reparatie van een elektrisch apparaat of de stekker en het netsnoer in goede staat verkeren.

Kortsluiting

Apparaten waarvan het vermoeden bestaat dat ze kortsluiting kunnen maken moeten altijd eerst doorgemeten worden op weerstand vóóordat ze aangesloten worden op spanning.

Scheidingstransformator

Een scheidingstransformator beschermt tegen eenzijdige aanraking (aanraking met één lichaamsdeel) van spanningvoerende delen achter de scheidingstrafo. Er kan bij het aanraken van hoge spanning achter een scheidingstrafo géén stroom lopen door het lichaam naar de aarde.

Let er wel op dat zelfs een scheidingstrafo niet beschermt tegen het gelijktijdig aanraken van zowel de hoge als de lage spanning: er loopt dan alsnog een stroom door de armen via het hart met mogelijk fatale gevolgen. Ook een aardlekschakelaar beveiligt niet tegen een dergelijke situatie. Er is in dat geval namelijk geen sprake van een stroomverlies en de aardlekautomaat schakelt niet af.

Het Repair Café heeft als het goed is één of meer scheidingstrafo's die gebruikt kunnen worden. Let daarbij ook op het volgende:

- Het vermogen van de scheidingstransformator moet groot genoeg zijn voor het aan te sluiten apparaat.
- Er mag maar één apparaat op de transformator worden aangesloten.
- Apparaten die op de scheidingstransformator worden aangesloten, mogen niet worden geaard. De wandcontactdoos op de scheidingstransformator mag daarom niet voorzien zijn van randaarde.
- Realiseer je dat de aardlekschakelaar van de groep waarop de scheidingstransformator is aangesloten niet werkt voor incidenten die plaatsvinden ná de scheidingstransformator.

GEREEDSCHAP

Genoeg veilig gereedschap

Genoeg en geschikt gereedschap zorgt er voor dat de reparateurs meer reparaties kunnen uitvoeren en het is ook veiliger.

Het Repair Café zorgt er samen met de vrijwilligers voor dat het aanwezige gereedschap ook werkt. Scherpe dingen moeten scherp zijn, rechte dingen recht. Een botte zaag kan onverwachts van het zaagvlak afglijden, met alle gevolgen van dien.

Goed opbergen

Berg gereedschap na gebruik goed op. Rondslingerend gereedschap kan in de weg liggen, vooral wanneer er plotseling paniek uitbreekt! Bovendien is het voor de reparateurs prettiger werken als het gereedschap goed te vinden is en op een vaste plek ligt.

Hete apparaten

Pas op met gereedschap dat heet wordt, zoals soldeerbouten. Zorg dat een heet soldeerapparaat nooit onbeheerd rondslingert.

REPARATIES

Denk na

Voor je ergens een schroevendraaier in zet: denk na! Is het echt nodig het apparaat uit elkaar te halen, of is het snoer gewoon versleten? Is de slang van de stofzuiger niet verstopt?

Veilig testen

Houd enige afstand wanneer je een apparaat tijdens of na de reparatie test.

Bij twijfel: niet doen

Als je twijfelt over de veiligheid van een apparaat: begin er niet aan. Je kunt hulp vragen aan een andere reparateur. Misschien heeft diegene er wel ervaring mee. Maar niemand is erbij gebaat als jij onder stroom komt te staan omdat je niet voorzichtig was. Wanneer je denkt dat het gebruik van het apparaat na reparatie niet veilig is, is het belangrijk om de bezoeker daarvan te doordringen.

Help elkaar

Wees niet eigenwijs, maar vraag hulp aan een collega reparateur, wanneer je ergens niet uitkomt. Klem niets tussen je benen of tussen kin en schouders. Houd elkaar scherp en vraag liever een paar extra handen om iets even vast te houden.

Gevaarlijke apparaten

Sommige apparaten kun je beter mijden, zoals ouderwetse televisies en magnetrons, tenzij je heel goed weet wat de risico's zijn en hoe je deze moet beheersen. Op deze apparaten staat hoogspanning, wat gevaarlijk uit kan pakken. In dit soort apparaten zitten condensatoren (elco's) die geladen worden op spanningen boven 120V, en die kunnen de lading langere tijd vasthouden, zelfs na het uitschakelen van het apparaat. Dit soort condensatoren dient op een veilige manier ontladen te worden (via een hoogohmige weerstand). Ook berucht zijn de zogenaamde "U-tjes", oude Philips buizenradio's waarvan het chassis onder spanning kan staan! Ook andere merken radio's uit de tijd van de buizentechniek kunnen dit soort gevaren hebben.

Tot slot noemen we nog twee voorbeelden van mechanische veiligheid. Tuingereedschap, zoals een heggescbaar of grasmaaier, mag je nooit binnen uitproberen in de nabijheid van anderen. En apparaten waar een veer in zit kunnen ook veraderlijk gevaarlijk zijn, zoals bijvoorbeeld de oprolautomaat van een stofzuiger.